

**TALABALARDA FUQAROLIK TARBIYASINI ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ORQALI
SHAKLLANTIRISH**

Irgashova Maripat Abdinazarovna

Nizomiy nomidagi TDPU, Umumiy pedagogika kafedrası
katta o`qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada talabalarda fuqarolik tarbiyasini shakllantirishning nazariy asoslari, tarixiy tafsilotlar hamda ayrim texnologiyalar muhokama etiladi.

Kalit soʻzlar: fuqarolik tarbiyasi, davlat, adolat, g`oya, metod, texnologiya.

KIRISH

Ma'lumki, insoniyat tomonidan ming yillar davomida "taraqqiyparvar davlat", "adolatli jamiyat" barpo etish g'oyasi ilgari surilgan. Shu asosda o'tgan asrdan boshlab jahon amaliyotida huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyatini tashkil etish bo'yicha amaliyot bir necha davlatlar tajribasida qo'llanilib, o'z samarasini berdi. Bugungi kunda esa o'z suverenitetiga ega bo'lganko'pgina mamlakatlar uchun bunday yo'l eng maqbul maqsadga aylandi. Shu o'rinda kuchli fuqarolik jamiyatini shakllantirish va rivojlantirish har bir mamlakat uchun ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

O'z mustaqil taraqqiyot yo'li va strategiyasiga ega bo'lgan O'zbekiston ham fuqarolik jamiyati qurish va rivojlantirishda tarixiy-milliy meros va jahon tajribasiga tayangan holda demokratik islohotlar yo'lini tanladi. Shu bois o'z oldiga fuqarolik jamiyatini shakllantirish va rivojlantirish maqsadini qo'ygan har qanday davlat fuqarolik jamiyati asoslarini mustahkamlashga e'tibor beradi. Fuqarolik jamiyati asoslarini mustahkamlashning eng birinchi omili erkin fikrlaydigan, daxldorlik hissi va faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lgan shaxslarni tarbiyalashdan iborat. O'z huquq va erkinliklarini, burchlarini anglagan holda, boshqalarning ham huddi shunday huquqlarga ega ekanligini tan oladigan va hurmat qiladigan, belgilangan qonun-qoidalarga qat'iy rioya qilib ta'sirchan jamoatchilik nazoratini amalga oshirishda faol ishtirok eta oladigan fuqarolargina fuqarolik jamiyatining taraqqiyoti va yashovchanligini ta'minlaydi. Mazkur tamoyil "ideal jamiyat" g'oyasini ilgari surgan Abu Nasr Farobiy qarashlarida ham o'ziga xos tarzda ifodalangan. Bundan tashqari bir qator Yevropa olimlarining fuqarolik jamiyatiga oid tadqiqotlarida ham adolatli jamiyatni barpo etishda fuqaroviylikning ilmiy nazariy jihatlarini ko'rsatib berilgan. Bu borada ayniqsa V.Dalning fikrlari diqqatga sazovor. Uning qayd etishiga qaraganda, fuqaroviylik fuqarolik jamiyatini tuzish uchun jamiyatning ongi va bilimi darajasini ifoda etgan holatdir [2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Fuqarolik jamiyati shakllanishi jarayonida fuqarolik tarbiyasining ahamiyati ortadi. Bunda asosiy e'tibor fuqarolar o'rtasidagi befarqlik kayfiyatini yo'qotishga qaratilishi zarur, chunki fuqarolik jamiyatining mohiyati fuqarolar o'rtasidagi jipslik, birdamlikdan iborat, ya'ni bir fuqaroning ikkinchi bir fuqaro, jamiyat, Vatan taqdiriga befarq bo'lmasligidan iboratdir. Faylasuf olim F.Nabiev ta'kidlaginidek,

“Odamlarda fuqarolik ma’naviyati, daxldorlik fazilati shakllangan taqdiridagina fuqarolik jamiyatini qurish mumkin bo’ladi [3].

Bugungi kunda adolatli fuqarolik jamiyatini rivojlantirish yo’lidan borayotgan mustaqil O’zbekiston Respublikasi uchun yosh avlodni har tomonlama yetuk va barkamol qilib tarbiyalash oliy maqsadlardan biridir. Ijtimoiy siyosatasosida ham yoshlarning munosib ta’lim va tarbiya olishlari, ularni ish bilan ta’minlash, bilim va solohiyatlarini to’la namoyon etishlarida davlat va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligini yangi bosqichga ko’tarish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Prezidentimiz Sh.Mirziyoev tashabusi bilan mamlakatimizda erkin fuqarolik jamiyatini shakllantirish va rivojlantirish, inson huquqlari va qonuniy manfaatlarini, demokratik qadriyatlarni himoya qilish, aholining siyosiy madaniyati va huquqiy ongini oshirish, davlat organlari va nodavlat notijorat tashkilotlari o’rtasida ijtimoiy sheriklik munosabatlarini mustahkamlash ishlariga munosib hissa qo’shgan hamda jamiyatimizda barcha sohalarda amalga oshirilayotgan keng ko’lamli islohotlarda faol ishtirok etib kelayotgan nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari vakillari hamda tashabbuskor fuqarolarni taqdirlash maqsadida 2018 yil 14 noyabrdan “Fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qo’shgan hissasi uchun” ko’krak nishoni ta’sis etildi [4].

Fuqaroviylik bir tarafdin jamiyatda shaxsning oliy darajada mustaqilligini, ikkinchi tarafdin esa kishilarning jamiyat hayotidagi ishtirokida namoyon bo’ladigan yuqori darajadagi birdamlikni nazarda tutuvchi qarashlar majmuini ifoda etadi. Quyidagilar fuqaroviylikni ifoda etuvchi muhim jihatlar qatoriga kiradi:

- fuqaroning o’z haq-huquqlarini tushunishi va uni amaliyotda qo’llash ko’nikmasi;
  - boshqa fuqarolarning haq-huquqlarini hurmat qilish;
  - fuqaroning o’z xatti-harakati uchun shaxsiy javobgarligi;
  - davlat va jamiyat oldida o’zining huquqiy va axloqiy mas’uliyatini anglash;
  - fuqarolarning tengligi;
- yuksak ma’naviy-axloqiy mezonlarga asoslangan holda ijtimoiy voqelikka nisbatan ob’ektiv va tanqidiy yondashuv;
- hokimiyat bilan, boshqa fuqarolar va jamoat birlashmalari bilan ijobiy muloqot yuritish qobiliyati;
  - bir mamlakat, jamiyat va davlatga, shuningdek unga tegishli huquqiy, madaniy va til makoniga mansublikda ifodalangan fuqaroviy o’zlikni anglash hokazolar [5].

Shu nuqtai-nazardan qaraganda, fuqarolik jamiyatida faol, tashabbuskor, g’ayratli, faqat yaratuvchanlik, ijodkorlik ruhi va kayfiyati bilan yashovchi shaxslarga e’tibor va ehtiyoj katta bo’ladi. Bunday yuksak intellektual salohiyat tafakkur erkinligining qay darajada shakllanishi bilan uzviy bog’liq. Jamiyatning inson uchun yaratgan real iqtisodiy qulayliklari va imkoniyatlari, yuridik haq-huquqlari, qaror topgan axloqiy va ma’naviy muhit uning tafakkuri erkin, ilg’or va yuksak ideallarni ko’zlashi bilan uyg’unlashmog’i lozim. Olimlarning kuzatishicha, fuqarolarning ijtimoiy voqelikka yangicha, mustaqil va erkin tafakkur asosida yondashishi yuqori ko’rsatkichga ega. Ayni paytda, psixolog va sotsiologlarning nuqtai nazaricha, yangi shakllanayotgan fuqarolik jamiyati rivoji ko’p jihatdan shaxs ongi, xarakteri va dunyoqarashini korreksiyalab borishni talab etmoqda. Ya’ni talabalarda fuqarolik tarbiyasini shakllantirishda turli texnologiyalardan foydalanish muhim. Mamlakatimiz ta’lim tizimi taklif etayotgan innovatsion texnologiyalardan foydalanish maqsad sari borish samaradorligini oshirishi shubhasiz.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosa qilib aytganda, yosh avlodda vatanga sadoqat tuyg'usini shakllantirish, ularni har tomonlama yetuk barkamol qilib voyaga yetkazish uchun oila, mahalla, ta'lim muassasalari va turli ijtimoiy institutlarning birgalikdagi faoliyatini ta'minlash oliy maqsadimiz hisoblangan adolatli fuqarolik jamiyati barpo etish uchun asos bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Fuqarolik jamiyati: tushunchasi, tuzilishi, funktsiyalari / <http://geum.ru/book/133/532.html>.
2. Nabiev F. Fuqarolik jamiyati sharoitida mafkuraviy immunitetnikuchaytirishda ma'naviyatning o'rni. Globallashuv. Ommaviy madaniyat, milliy g'oya. /Ilmiy-amaliy maqolalar to'plami. T.:“Ma'naviyat”, 2009. – 69-b.
3. <https://lex.uz/docs/4060213>
4. Fuqarolik jamiyati asoslari: o'quv qo'llanma/ A. Jalilov, U. Muhammadiev, Q.Jo'raev va boshq. — Toshkent, 2015, 199 b.
5. Рашидов, Д. (2023). Давлат-хусусий шерикликда таваккалчилик турлари. Scienceweb academic papers collection.
6. www.ziyonet.uz